

ArcGIS Online-i kasutamine üldhariduskooli uurimistöodes, 2017

Juhendi koostanud AlphaGIS OÜ, info alphagis@alphagis.ee

Märkus: Harjutuste tegemisel on soovitatav kasutada interneti brauserit Google Chrome või Mozilla Firefox. Brauser peab olema seadistatud eesti keelde, et töökeskkond arcgis.com töötaks eestikeelsena.

Brauseri keele seadistamiseks tee järgnev:

- *Mozilla Firefox seadistamine eesti keelde:*
 - *Vajuta brauseriaknas paremal üleval ikoonile → Options → Content → Languages → Choose → Select a language to add → Estonian [et] → Add → Ok → Ok.*
- *Google Chrome seadistamine eesti keelde:*
Vajuta brauseriaknas paremal üleval ikoonile → Settings → Show advanced settings... (lehe all ääres sinisega) → Languages → Language and input settings... → Add → Estonian-eesti → Display Google Chrome in this language → Done → sulge brauseriaken ja selle uuesti avades peaks Google Chrome olema eestikeelne.

Harjutus 1: Veebikaardi loomine

Ava ArcGIS Online keskkond www.arcgis.com ning logi sisse oma kasutajakontoga või loo uus

- Konto loomiseks vali Logi Sisse lehe ülevast nurgast ning vali LOO AVALIK KONTO
- Täida ettenähtud väljad avaliku konto loomiseks

NB! Ära unusta vajutada VAATA ÜLE JA AKTSEPTEERI KASUTAJATINGIMUSED ning valida NÕUSTU

- Logi sisse loodud konto kasutajanime ja parooliga

1. Ava kaart ja vali aluskaart

- Vali lehekülje ülaservast menüüribalt KAART



- Suumi sisse Eesti piirkonda

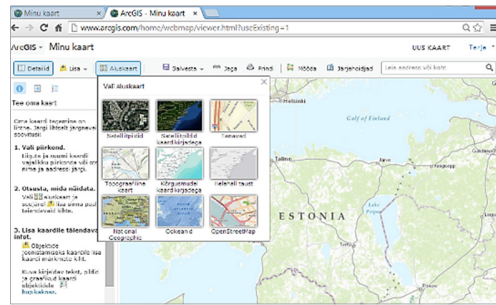
Suumimiseks kasuta rullikut oma arvutihiirel või otsingumootorit lehe üleval nurgas.

- Vali oma tööks sobiv aluskaart

Aluskaardi saad valida klikates üleval nurgas avanevast rippmenüüst sõnale "Aluskaart".

Aluskaardid on erineva täpsuse ja kujundusega. Suumi sisse mõnda piirkonda (nt.Tallinn) ning otsusta, milline täpsus (tänavade nimed, huviväärsused, jne) ja kujundus (värvid, graafika, jne) on Sinule kõige meelepärased.

Juhendis on kasutatud National Geographic aluskaarti.



NB! Kõige täpsem aluskaart Eesti kohta on Maa-ameti poolt loodud fotokaart. Ka seda saab arcgis.com keskkonnas kasutada. Selleks toimi järgnevalt:

- Ava eraldi aknas Maa-ameti geoportaal <http://geoportaal.maaamet.ee>, klikka “Teenused” sakil ning vali Avalik WMS teenus
- Kopeeri fotokaardi (või mõne muu) WMS aluskaardi link (nt. <http://kaart.maaamet.ee/wms/fotokaart?>)

NB! Veendu, et kopeerisid lingi täielikult, ka “?” lingi lõpus on oluline!

- Mine tagasi arcgis.com keskkonda
- Leia kaardi päises oleval käsuribal kollase ikooniga käsklus “Lisa” ning vali menüüst “Lisa kiht veebist”
- Avanenud aknas vali rippmenüüst WMS OGC veebiteenus (oluline!)
- Kopeeri URL lahtrisse Maa-ameti fotokaardi link <http://kaart.maaamet.ee/wms/fotokaart?>
- Tee linnuke “Kasuta aluskaardina” lahtrisse
- Klikka “Lisa” kiht!

2. Lisa kaardi märkmed

- Klikka kaardi üleval menüüribal kollasele “Lisa” ikoonile ning vali avanevast rippmenüüst “Lisa kaardi märkmed”
- Anna loodavale kaardipunktide kihile nimi (nt. Eesti saared)
- Malliks jäta “Kaardi märkmed”
- Klikka “LOO”
- Suumi kaardil piirkonda, kuhu punkti lisada soovid (nt. Saaremaa)
- Vajuta ekraani serval oleval “Lisa objekte” menüüs Lipsunõela ikoonile ning kliki soovitud asukohal kaardil (nt. Saaremaa keskele).



- Täida punkti kirjeldav hüpinkaken. Selleks tee nii:
 - Anna oma punktile nimi (Title)
 - Lisa selgitav tekst. Näiteks, kuidas on saarele võimalik saada (autoga, laevaga, lennukiga, jäätee, vms) ning kirjuta vastav info punkti kirjeldusse (Description)
 - Lisa punktile pilt. Selleks kasuta google.com pildi otsingumootorit images.google.com leia sobiv pilt ning kopeeri kasutatava pildi link (URL) Image URL lahtrisse.

NB! Veendu, et link, mille kopeerid on pildi, mitte otsingumootori link. Pildilink lõppeb mõnda pildi formaati tähistava lõpuga nagu .jpg, .png, vms. Google Chromis tee nii:

- Trüki märksõna <https://images.google.com/> otsingumootorisse
- Leia sobiv pilt ning klikka sellel, avaneb suurem vaade pildist musta raamistiku sees
- Ekraani keskel ääres on valikud 'Külasta lehte' ja 'Kuva kujutis'
- Vali 'Kuva kujutis'
- Kopeeri üleval lingireal olev URL link
- Pane tähele, et Image URL lahtrisse pildilinki kopeerides ei jääks http:// topelt (oluline!)
- Viimasele reale (Image Link URL) kopeeri objektile viitav kodulehekülg, millel leiad samuti internetist. Hüpinkakna avanedes ja pildile vajutates avatakse just siia sisestatud link.
- Vajuta "Muuda Sümbolit" nupule ning vali endale meelepärane sümbol.
- Klikka "Sulge"

Punkti eraldi salvestada pole tarvis. Vajuta "Sulge" ning lisa eelpool kirjaldatud viisil ka kõik järgmised punktid (nt. Hiimaa, Muhu, Vormsi, Kassari, Naissaar, Kihnu, jne).

Et näha, milline Sinu punkti hüpinkaken välja näeb, pead väljuma muutmise režiimist. Selleks vajuta ekraani serval olevas menüüs "Detailid" käsule.



Nüüd peaks mõnele lisatud punktile klikates avanema hüpinkaken koos pildiga. Pildile klikates suunatakse Sind edasi kodulehele, mille lingi hüpinkaknasse Image Link URL reale kopeerisid.

Kui soovid pöörduda tagasi muutmise režiimi, et hüpikakent muuta või uusi punkte lisada klikka sõnal "Muuda".

NB! ArcGIS Online sisaldab kaartide ja kaardikihtide galeriid, kus leidub palju juba teiste kasutajate poolt valmis tehtud ja avalikult välja jagatud andmeid. Nende hulgas on ka näiteks Eesti kohalike omavalitsuste haldusalade ja maakondade piirjoonte kihid. Maakondade kihi kaardile lisamiseks tee nii:

- Klikka kaardi üleval käsuribal "Lisa" ikoonile ning vali "Otsi kihte"
 - Sisesta otsingu sõnaks "maakond"
 - Veendu, et "Asukohas" on valitud ArcGIS Online ning klikka "LIIGU"
 - Leia sobilik kiht ning vali "Lisa"
 - Kui kõik soovitud kihid on lisatud, vajuta "KIHID LISATUD"
-

3. Salvesta kaart

- Suumi kaart välja nii, et nähtaval oleksid kõik lisatud punktid
- Leia menüüribalt "Salvesta" ja vali avanevast rippmenüüst "Salvesta nimega"
- Anna oma kaardile nimi
- Märksõnad lahtrisse kirjuta oma kaardi sisu iseloomustavad sõnad, mille abil on kaart otsingumootorist hiljem leitav
- Kirjuta oma kaardi kohta paarisõnaline kokkuvõte
- Salvesta kaart

4. Jaga kaart

- Kliki "Jaga" käsklusel
- Tee linnuke "Igaühele" (avalik) ette

Nüüd on Sinu kaart kõigile nähtav. Saad kaarti lingi abil jagada (URL). Leiad kaardi arcgis.com lehelt oma kontoga sisse logides "Sisu" alt.

Harjutus 2: Kaardiajakirja koostamine

Käesoleva harjutuse käigus loome kaardiajakirja Eesti rahvusparkidest.

Kaardiajakirja aluseks võtame harjutuses 1 loodud kaardi, aga võib ka teha täiesti uuele aluskaardile.

1. Rakenduse avamine

NB! Selle harjutuse jaoks on enne vaja läbida harjutus 1

1.1 Veebikaardi jagamine

Ava „SISU“ alt harjutuses 1 loodud veebikaart.

- Klikka lehekülje üleval käsuribal „SISU“ ning leia kaart, mille harjutuse 1 lõpus salvestasid.
- Klikka kaardi nimel.
- Klikka sinisel taustal nupule „AVA“ ning vali „Ava kaardiaknas“.

Kui ekraanile ilmub teade „Praegusel kaardil on salvestamata muudatusi. Olete kindel, et soovite avada teise kaardi ja kaotada oma muudatused?“, vali „Jah, ava kaart“.

Kaardi jagamine avalikult

- Lülita üks kahest punktikihist välja (kas oma tehtud või juurdelisatud „rahvusparkid_logo“ kiht)
- Klikka „Jaga“ käsklusel ekraani üleval keskel.
- Soovi korral tee linnuke „Igaühele (avalik)“ ette.
- Valikuline: soovi korral vali välja grupid, kellega oma kaarti jagada soovid.

NB! Ära sulge „Jaga“ akent.

1.2 Veebirakenduse loomine

- Klikka hallil taustal „LOO VEEBIRAKENDUS“ käsklusele.
- Leia avanenud galerii aknast „Kaardiajakiri“ nimeline mall. Lihtsaim viis leida on trükkida **otsingusse „Journal“**
- Klikka pisipildile „Story Map Journal“ ning avanevast menüüst vali samuti „Loo veebirakendus“.
- Avanenud aknas on väljad automaatselt täidetud nii nagu nad olid täidetud veebikaardi juures.
- Soovi korral lisa märksõnu või täienda kirjeldust.
- Klikka „TEHTUD“

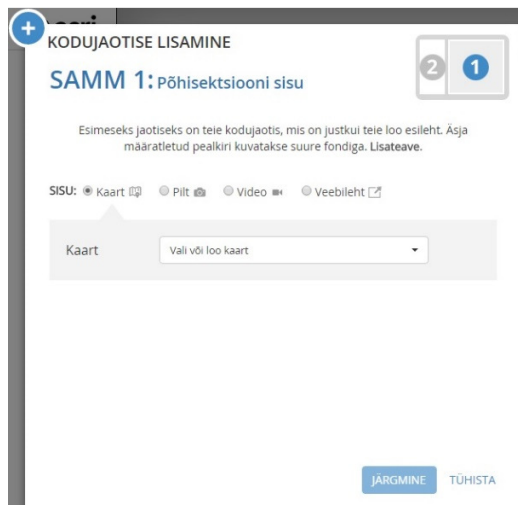
1.3 Külglise paneeli valik

- Vali „Külglise paneel“ ja vajuta seejärel nupule „ALGUS“
- Anna kaardiajakirjale nimi

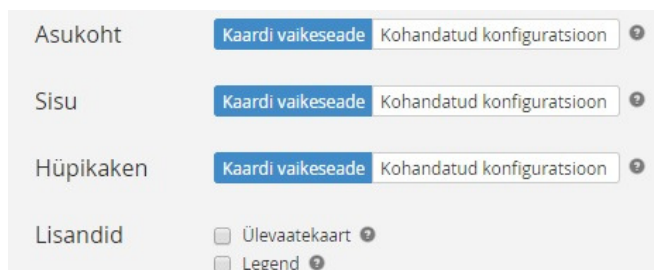



2. Kaardiajakirja sisu loomine


Avaneb aken, kus on sisu lisamise võimalus



- Kaardi lisamiseks „Vali või loo kaart“ rippmenüüst sobiv veebikaart.
- Avanenud aknas saad valida, kuidas peaks kaart olema kuvatud asukohaliselt – valige „Kohandatud konfiguratsioon“ ja liigutage kaarti nii, et kõik rahvuspargid oleksid korraga nähtaval. Seejärel salvestage kaardi asukoht.



- “Sisu” alt saate valida, millised kihid avatakse/peidetakse antud kaardiajakirja vahelehel. Selleks vali “Kohandatud konfiguratsioon” > lülita vajalikud kihid sisse/välja ning salvesta.
- „Hüpinkaken“ alt saate valida, kas hüpinkaken on avatud, kui liigutakse antud kaardiajakirja vahelehele. Selleks vali „Kohandatud konfiguratsioon“ ja vajuta lahti soovitud hüpinkaken ning salvesta.
- Järgmisena saate lisada küljpaneeli infot:
 - Saate lisada teksti, linke, pilte ja videosid
- Lisage küljpaneeli Eesti rahvusparke tutvustav info ja pilt või video
 - Pildi lisamiseks klõpsake 
 - Valige URL, lisage URL ja „RAKENDA“
- Lisa kõik 5 rahvusparki koos informatiivse küljpaneeli sisuga kaardiajakirja



JAOTISE LISAMINE
- Uue lehe saad lisada
 - *NB! Ära unusta iga pargi asukoha vaadet muuta ainult selle pargi ulatuses.*

3. Kaardiajakirja vormistamine

Kui soovitud punktid on lisatud või soovid vahepeal kaardiajakirja lehekülgede järjekorda muuta, siis selleks vajuta all keskel nuppu „Paiguta“. Avanenud vaates saad lohistades muuta punktide järjekorda.

Esitluse täpsemad seadistusi saad muuta, kui vajutad üleval nuppu „SEADED“.
Muuta saad: kujundust, värvigammat, päist, andmeid, kuvaulatust ja suumimise taset

4. Kaardiajakirja jagamine ja salvestamine

Kui kaardiajakiri on valmis, vajuta ülaosas asuvat nuppu „SALVESTA“.

Valmis tuuri saad vaatamiseks jagada kui vajutad nuppu „JAGA“ ja kopeerid hüpinkaknas oleva lingi.

- Selle all on ka lisasoovitusi kaardiloo tuuri jagamiseks

Hetk tagasi loodud kaardituur on edaspidi www.arcgis.com alt leitav, kui logid sinna oma konto alusel sisse ning liigud edasi “Sisu” alla.